

PETYCJA

Dotyczy: w sprawie uchylenia art. 39 ust. 2 pkt 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym dotyczącego zwolnienia instruktorów nauki jazdy i egzaminatorów z obowiązku zapinania pasów bezpieczeństwa podczas szkolenia lub egzaminowania

Działając na podstawie art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), niniejszym wnoszę o podjęcie inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do zmiany przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1251, z późn. zm.) w zakresie art. 39 ust. 2 pkt 4, poprzez usunięcie zwolnienia instruktorów nauki jazdy i egzaminatorów z obowiązku zapinania pasów bezpieczeństwa podczas szkolenia lub egzaminowania.

I. STAN PRAWNY I PRZEDMIOT PETYCJI

Zgodnie z obowiązującym brzmieniem art. 39 ust. 1 ustawy Prawo o ruchu drogowym, kierujący pojazdem samochodowym oraz osoba przewożona takim pojazdem wyposażonym w pasy bezpieczeństwa są obowiązani korzystać z tych pasów podczas jazdy. Jednakże art. 39 ust. 2 pkt 4 tejże ustawy przewiduje wyjątek od powyższego obowiązku dla instruktora lub egzaminatora podczas szkolenia lub egzaminowania.

Wnioskuje o podjęcie prac legislacyjnych mających na celu uchYLENIE art. 39 ust. 2 pkt 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym w części dotyczącej zwolnienia instruktorów nauki jazdy i egzaminatorów z obowiązku zapinania pasów bezpieczeństwa.

II. UZASADNIENIE MERYTORYCZNE

1. Zagrożenie dla bezpieczeństwa kursantów i egzaminowanych

Podstawowym argumentem przemawiającym za proponowaną zmianą jest bezpieczeństwo osób uczestniczących w procesie szkolenia i egzaminowania. Niezapięty instruktor lub egzaminator stanowi poważne zagrożenie dla życia i zdrowia kursanta w przypadku wypadku drogowego. Zgodnie z prawami fizyki, podczas zderzenia niezapięte pasami ciało dorosłego człowieka wywiera ogromną siłę uderzenia. W praktyce oznacza to, że niezapięty instruktor staje się śmiertelnym pociskiem, który może zmiażdżyć siedzącego obok kursanta, uderzając w niego z destrukcyjną siłą. Skutki takiego uderzenia mogą być tragiczne – od ciężkich obrażeń wewnętrznych, poprzez złamania, aż po śmierć osoby prowadzącej pojazd. Brak zapięcia pasów przez instruktora naraża zatem kursanta na dodatkowe, całkowicie zbędne ryzyko utraty życia lub zdrowia.

2. Anachroniczność przepisu w kontekście rozwoju technologii motoryzacyjnej

Zwolnienie instruktorów z obowiązku zapinania pasów bezpieczeństwa zostało wprowadzone w czasach, gdy technologia pasów bezpieczeństwa znacząco różniła się od

współczesnych rozwiązań. Historyczne konstrukcje pasów mogły rzeczywiście w pewnym stopniu ograniczać swobodę ruchów i utrudniać szybką reakcję instruktora w sytuacji zagrożenia. Współczesna technologia całkowicie zmieniła te parametry.

Współczesne trójpunktowe pasy bezpieczeństwa z automatycznymi zwijaczami charakteryzują się całkowicie odmiennymi parametrami użytkowymi, które w pełni odpowiadają specyfice pracy instruktora:

- zapewniają pełną swobodę ruchów w zakresie niezbędnym do prowadzenia pojazdu i interwencji instruktora,
- pozwalają na swobodne sięganie do kierownicy oraz innych elementów sterowania pojazdem,
- umożliwiają szybkie rozpięcie i opuszczenie pojazdu w sytuacji zagrożenia,
- nie ograniczają komfortu pracy instruktora,
- w przypadku gwałtownego ruchu (np. przy nagłej interwencji) pas automatycznie się blokuje, zapewniając stabilność ciała i lepszą kontrolę nad sytuacją.

Nowoczesne pojazdy szkoleniowe wyposażone są w zaawansowane systemy bezpieczeństwa biernego, których skuteczność działania jest uzależniona od prawidłowego zapięcia pasów przez wszystkich pasażerów. Poduszki powietrzne przednie, boczne i kurtynowe są projektowane z założeniem, że osoby znajdujące się w pojeździe mają zapięte pasy bezpieczeństwa. Niezapięty pas może prowadzić do tego, że prawidłowo działająca poduszka powietrzna zamiast chronić osobę, spowoduje u niej dodatkowe obrażenia, co paradoksalnie zwiększa ryzyko zamiast je zmniejszać.

3. Argument dotyczący konieczności interwencji instruktora

Często podnoszonym argumentem za utrzymaniem zwolnienia z obowiązku zapinania pasów jest konieczność zapewnienia instruktorowi możliwości szybkiej i skutecznej interwencji w sytuacji zagrożenia. Argument ten nie znajduje jednak uzasadnienia w praktyce dydaktycznej oraz w realiach technicznych współczesnych pojazdów szkoleniowych.

Po pierwsze, współczesne pasy bezpieczeństwa nie ograniczają w żadnym stopniu możliwości wykonania przez instruktora typowych czynności interwencyjnych, takich jak:

- chwycenie kierownicy i skorygowanie toru jazdy,
- użycie dodatkowego hamulca lub sprzęgła,
- zastosowanie hamulca postojowego,
- włączenie lub wyłączenie kierunkowskazów.

Po drugie, instruktor dysponuje własnymi pedałami hamulca (również często sprzęgła oraz gazu), co pozwala na skuteczną interwencję przy zachowaniu prawidłowej pozycji ciała zabezpieczonego pasem.

Po trzecie, zapięty pas bezpieczeństwa w rzeczywistości ułatwia skuteczną interwencję, ponieważ stabilizuje ciało instruktora na fotelu, zapobiegając jego przemieszczaniu się podczas gwałtownych manewrów. Instruktor zapięty pasem ma lepszą kontrolę nad własnymi ruchami i może precyzyjniej reagować na zachowanie kursanta.

Po czwarte, w praktyce zawodowej większość sytuacji na drodze jest przewidywalna i kontrolowana, co pozwala instruktorowi na spokojną, profesjonalną pracę. Sytuacje wymagające gwałtownej reakcji zdarzają się stosunkowo rzadko, a zapięte pasy bezpieczeństwa w żaden sposób nie utrudniają skutecznej interwencji instruktora.

4. Aspekt wychowawczy i dydaktyczny

Jednym z fundamentalnych celów szkolenia kandydatów na kierowców jest wykształcenie prawidłowych nawyków i postaw związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego. Zapinanie pasów bezpieczeństwa stanowi podstawowy, elementarny nawyk bezpiecznego uczestnictwa w ruchu drogowym.

Instruktor nauki jazdy pełni w procesie edukacyjnym nie tylko funkcję dydaktyczną, ale również wychowawczą. Jest on autorytetem i wzorem do naśladowania dla kursantów, którzy często naśladują jego zachowania i postawy. Niezapięcie pasów przez instruktora wysyła kursantom destrukcyjny komunikat, podważający sens i znaczenie tego podstawowego środka bezpieczeństwa.

Psychologia społeczna i pedagogika jednoznacznie wskazują, że modelowanie zachowań przez osoby pełniące funkcje autorytetów ma kluczowe znaczenie dla kształtowania postaw uczniów. Kiedy instruktor jeździ bez zapiętych pasów, kursant może wyciągnąć następujące, błędne wnioski:

- zapinanie pasów nie jest aż tak istotne dla bezpieczeństwa,
- doświadczeni kierowcy mogą sobie pozwolić na nieprzestrzeganie tego obowiązku,
- przepisy dotyczące pasów mają charakter formalny, a nie rzeczywiście chroniący życie i zdrowie,
- instruktor "wie lepiej" i jego niezapięcie pasów jest uzasadnione racjonalnie.

Taka postawa instruktora prowadzi do demoralizacji kursantów i budowania w nich przekonania, że przepisy bezpieczeństwa można selektywnie stosować w zależności od własnej oceny sytuacji. Jest to szczególnie niebezpieczne w kontekście budowania kultury bezpieczeństwa ruchu drogowego, której podstawą jest bezwzględne przestrzeganie zasad przez wszystkich uczestników ruchu.

Co więcej, instruktor, który podczas szkolenia nie zapina pasów, jednocześnie wymaga od kursanta ich zapięcia i egzekwuje ten obowiązek. Taka sytuacja tworzy dysonans poznawczy i jest sprzeczna z zasadami etyki zawodowej.

5. Spójność systemu prawnego i równość wobec prawa

Jeśli uznajemy, że zapinanie pasów bezpieczeństwa jest fundamentalnym środkiem ochrony życia i zdrowia wszystkich uczestników ruchu drogowego, to nie ma racjonalnego uzasadnienia dla wyłączenia z tego obowiązku określonych grup zawodowych. Prawa fizyki działają jednakowo wobec wszystkich osób, niezależnie od wykonywanego zawodu czy pełnionej funkcji.

Zwolnienie instruktorów z obowiązku zapinania pasów wprowadza nieuzasadnioną hierarchię wartości – sugeruje, że życie i zdrowie instruktora jest mniej istotne niż życie i zdrowie innych pasażerów, lub że instruktor z racji pełnionej funkcji ma prawo do podejmowania zwiększonego ryzyka. Takie stanowisko jest nie do obrony zarówno z punktu widzenia etycznego, jak i prawnego.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że zwolnienie dotyczy również egzaminatorów, którzy w trakcie egzaminu państwowego pełnią funkcję przedstawicieli organu administracji publicznej. Tym bardziej powinni oni stanowić wzór przestrzegania przepisów prawa, w tym przepisów o bezpieczeństwie ruchu drogowego.

6. Praktyka instruktorów i egzaminatorów

Należy podkreślić, że wielu instruktorów nauki jazdy oraz egzaminatorów, mimo prawnej możliwości niezapięcia pasów, dobrowolnie decyduje się na ich zapinanie podczas wykonywania swoich obowiązków zawodowych. Wskazuje to jednoznacznie, że:

- zapięte pasy nie stanowią przeszkody w wykonywaniu obowiązków instruktora,
- instruktorzy i egzaminatorzy dostrzegają znaczenie własnego bezpieczeństwa oraz bezpieczeństwa kursantów,
- dobrze rozumieją aspekt wychowawczy swojej pracy i chcą być wzorem do naśladowania.

Fakt, że znaczna część instruktorów dobrowolnie zapina pasy, jest najlepszym dowodem na to, że zwolnienie z tego obowiązku jest niepotrzebne i anachroniczne. Praktycy, którzy na co

dzień pracują z kursantami, uznają zapinanie pasów za naturalny element swojej pracy zawodowej.

7. Doświadczenia innych krajów

Warto odnotować, że w wielu krajach europejskich, które charakteryzują się wysokim poziomem bezpieczeństwa ruchu drogowego, nie istnieje zwolnienie instruktorów z obowiązku zapinania pasów bezpieczeństwa. Instruktorzy i egzaminatorzy w tych krajach są zobowiązani do zapinania pasów na takich samych zasadach jak pozostali uczestnicy ruchu drogowego, co nie wpływa negatywnie na jakość szkolenia ani na bezpieczeństwo procesu edukacyjnego.

Doświadczenia te pokazują jednoznacznie, że skuteczne szkolenie kandydatów na kierowców jest możliwe przy pełnym poszanowaniu zasad bezpieczeństwa przez wszystkie osoby uczestniczące w tym procesie.

III. WNIOSKI

Mając na uwadze powyższe argumenty, wnoszę o podjęcie inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do uchylecia art. 39 ust. 2 pkt 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym w części dotyczącej zwolnienia instruktorów nauki jazdy i egzaminatorów z obowiązku zapinania pasów bezpieczeństwa.

Proponowana zmiana:

- zwiększy bezpieczeństwo kandydatów na kierowców poprzez wyeliminowanie zagrożenia ze strony niezapiętego instruktora lub egzaminatora,
- wzmocni aspekt wychowawczy szkolenia kierowców poprzez konsekwentne modelowanie prawidłowych zachowań przez instruktorów,
- będzie spójna z aktualnym stanem wiedzy technicznej i możliwościami współczesnych pojazdów szkoleniowych,
- podniesie prestiż zawodu instruktora nauki jazdy poprzez podkreślenie jego odpowiedzialności i profesjonalizmu.

Zwracam się z prośbą o merytoryczne rozpatrzenie niniejszej petycji oraz o podjęcie stosownych działań legislacyjnych prowadzących do zmiany obowiązujących przepisów. Jestem przekonany, że proponowana zmiana przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego w Polsce oraz do budowania właściwej kultury bezpieczeństwa wśród kandydatów na kierowców.

Jednocześnie proszę o poinformowanie mnie o sposobie rozpatrzenia niniejszej petycji oraz o podjętych działaniach, zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o petycjach.

Wyrażam zgodę na opublikowanie imienia i nazwiska, jako autora niniejszej petycji.

Z poważaniem,
Andrzej Łapa